

บทที่ ๕

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่องราวของหงส์ในวรรณคดีสันสกฤตและบาลี ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับหงส์
ดังนี้

ในวรรณคดีสันสกฤต หงส์เป็นนกน้ำ มีกายสีขาว จะมีกายเป็นสีทองในกรณีพิเศษเช่น
เมื่อผู้แต่งต้องการส่งเสริมหรือเน้นหงส์เป็นพิเศษ มีเสียงร้องอันไพเราะประดุจเสียงก่าไลเท้า
ของสตรี มีความสามารถในการบินเร็วเสมอด้วยครุฑ มีเรือนร่างงดงามและมีการเคลื่อนไหวที่
เป็นสง่าจนกระทั่งนิยามกันว่าสตรีที่เกิณงามต้องมีลีลาการ เเคินอย่างหงส์

หงส์ในวรรณคดีสันสกฤตอาศัยอยู่ตามท้องน้ำทั่วไป เมื่อถึงฤดูฝนจะบินไปยังทะเลสาบ
มานัสซึ่งอยู่ไกลถึงป่าหิมพานต์ และจะกลับมายังที่อยู่เดิมอีกครั้งในฤดูใบไม้ร่วง อาหารสำหรับหงส์
ในวรรณคดีสันสกฤต คือก้านบัว

ในค่านคุณสมบัติพิเศษตามที่ปรากฏในวรรณคดีสันสกฤต คือ หงส์เป็นผู้มีอำนาจอันมหัศจรรย์
ในการสามารถแยกน้ำใสออกจากน้ำ และแยกน้ำนมออกจากน้ำได้

หงส์มีบทบาททั้งที่เป็นผู้สื่อความรักทำให้ชายหญิงรักชอบกัน และบทบาทที่แสดงถึงความ
เป็นผู้ทรงคุณธรรม บทบาทที่เป็นผู้สื่อความรักทำให้ชายหญิงรักชอบกัน คือ การที่หงส์ทำหน้าที่เป็น
ทูตสื่อความรักให้กับชายหญิง ๒ คู่ คู่แรก คือ พระนลและนางทมยันตี และอีกคู่หนึ่งคือ พระประ-
ทุมมณและพระนางประภาวดี ส่วนบทบาทที่แสดงถึงความเป็นผู้ทรงคุณธรรม คือ การกระทำที่แสดง
ว่าหงส์เป็นผู้มีจิตใจสูงส่งต่าง ๆ เช่น มีความเมตตากรุณา ให้ความช่วยเหลือและให้คำแนะนำ
ต่อมิตรช่วยความปรารถนาดี มีความรักแท้ต่อคู่ครอง และยอมเสียสละชีวิตเพื่อช่วยเหลือผู้อื่น
เป็นต้น

นอกจากนี้ ในวรรณคดีสันสกฤต หงส์ยังได้รับเกียรติให้เป็นพาหนะของพระพรหม ผู้เป็นเทพเจ้าสูงสุดองค์หนึ่งตามคติทางศาสนาพราหมณ์ รวมทั้งก็ยังได้ยกย่องหงส์เป็นอย่างมากด้วยการใช้หงส์เป็นสัญลักษณ์แทนสิ่งต่าง ๆ เช่น การใช้หงส์เป็นชื่อเรียกพระอาทิตย์ การใช้หงส์เป็นสัญลักษณ์แทนอาคัมภ์ (ดวงวิญญาณ) การใช้หงส์เป็นเครื่องหมายของลมปราณ และการใช้หงส์เป็นชื่อเรียกภูมิที่สำเร็จงานชั้นสูง เป็นต้น

ในวรรณคดีบาลี หงส์เป็นนกน้ำเช่นเดียวกับวรรณคดีสันสกฤต แต่สีกายของหงส์ได้กล่าวไว้แตกต่างจากวรรณคดีสันสกฤต กล่าวคือ คติทางพุทธศาสนาได้ยกย่องให้หงส์มีสีทอง ถึงแม้พระคันธกรนาจารย์จะได้แบ่งหงส์ออกเป็นหลายประเภท และมีสีกายต่าง ๆ กัน แต่หงส์ตามที่ได้รับการกล่าวถึงในวรรณคดีบาลีล้วนแต่มีสีทองทั้งสิ้น หงส์ในวรรณคดีบาลีมีเสียงร้องอันไพเราะก่อให้เกิดความรื่นรมย์ใจเช่นเดียวกับวรรณคดีสันสกฤต เพียงแต่กวีมิได้กล่าวเปรียบเทียบเสียงร้องของหงส์ไว้อย่างชัดเจนว่าเหมือนเสียงก่าไลเท้าของสตรีดังเช่นในวรรณคดีสันสกฤตเท่านั้น ในคัมภีร์การบิน หงส์ในวรรณคดีบาลีมีความสามารถเช่นเดียวกับวรรณคดีสันสกฤต แต่การเปรียบเทียบความสามารถในการบินแตกต่างกัน โดยที่วรรณคดีบาลีเปรียบเทียบว่าหงส์บินเร็วขนาดแข่งกับการโคจรของดวงอาทิตย์ได้ และยังบินได้ไกลจนถึงดวงอาทิตย์และดวงจันทร์

วรรณคดีบาลีกล่าวถึงความเป็นอยู่ของหงส์ต่างไปจากวรรณคดีสันสกฤต โดยกล่าวว่าหงส์อาศัยอยู่ในถ้ำทอง ที่ภูเขาจิตตภูมในป่าหิมพานต์ โดยมีสระน้ำเป็นแหล่งเกษมสำราญและถิ่นหากิน อาหารสำหรับหงส์ในวรรณคดีบาลี คือ ข้าวสาลีที่เกิดเองตามสระน้ำ

คุณสมบัติของหงส์ในวรรณคดีบาลีที่นับว่าเด่นเป็นพิเศษคือ การได้รับเลือกจากบรรดานกทั้งหลายให้เป็นราชาแห่งนก

ส่วนบทบาทของหงส์ในวรรณคดีบาลีมีทั้งที่เหมือนและแตกต่างจากวรรณคดีสันสกฤต ที่เหมือนกัน คือ หงส์ในวรรณคดีบาลีเป็นผู้ทรงคุณธรรมและแสดงออกถึงความเป็นผู้มีจิตใจสูงส่งเช่นเดียวกับวรรณคดีสันสกฤต เช่น มีความเมตตากรุณา ช่วยแนะนำสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่มิตร และสละ

ชีวิตเพื่อช่วยเหลือผู้อื่น เป็นต้น ที่แตกต่างกัน คือ บทบาทที่แสดงออกของหงส์ในวรรณคดีบาลี แสดงถึงลักษณะนิสัยที่ยิ่ง ถือตัวว่าสูงกว่าสัตว์ชนิดอื่นโดยเฉพาะอย่างยิ่ง กา และสุนัขจิ้งจอก ซึ่ง ลักษณะนิสัยถือตัวและเหยียดสัตว์อื่น เช่นนี้ไม่ปรากฏในวรรณคดีสันสกฤต

นอกจากนี้ หงส์ในวรรณคดีบาลีได้รับการยกย่องให้อยู่ในฐานะที่สูงส่ง เช่นเดียวกับวรรณคดีสันสกฤต เช่น กวีใช้หงส์เป็นเครื่องเปรียบเทียบบุคคลในวรรณกรรมสมัยกรีก และใช้หงส์เป็นเครื่องเปรียบเทียบกับภิกษุผู้บรรลุธรรมชั้นต่าง ๆ เป็นต้น

หนึ่ง จากการศึกษาเรื่องราวของหงส์ในวรรณคดีไทย ผู้วิจัยพบว่าลักษณะเรื่องราวและแนวความคิดเรื่องหงส์ในวรรณคดีไทย ส่วนใหญ่ได้รับอิทธิพลมาจากวรรณคดีสันสกฤตและบาลี ซึ่งสรุปได้ดังนี้

อิทธิพลที่รับมาจากวรรณคดีสันสกฤต มีเรื่องหงส์เป็นพาหนะของพระพรหม เรื่องความงามของ เรือนร่างหงส์และการเคลื่อนไหวร่างกาย

อิทธิพลที่รับมาจากวรรณคดีบาลี มี เรื่องสีกาย เรื่องถิ่นที่อยู่อาศัย เรื่องความไพเราะของเสียง เรื่องความเป็นนกกะกุลสูง

อิทธิพลที่ได้รับมาจากทั้งวรรณคดีสันสกฤตและบาลี มีเรื่องลักษณะของหงส์ที่เป็นนกน้ำ

ข้อเสนอแนะ

ในการทำวิทยานิพนธ์เรื่องหงส์ในวรรณคดีสันสกฤตและบาลีนี้ ผู้วิจัยพบว่ามีแง่มุมอื่น ๆ ที่น่าสนใจ ซึ่งควรศึกษาวิจัยให้ละเอียดยิ่งขึ้นต่อไป ดังนี้

๑. น่าจะได้มีการศึกษาถึงอิทธิพลหรือแนวความคิดร่วมในเรื่องหงส์ระหว่างวรรณคดีสันสกฤต บาลี และไทย กับศิลปกรรมไทย

๒. น่าจะได้มีการศึกษาวิจัยเรื่องราวของหงส์ในวรรณคดีของประเทศอื่น ๆ ในแถบเอเชีย เช่น พม่าและจีน เป็นต้น เพื่อเปรียบเทียบกับหงส์ในวรรณคดีสันสกฤตและบาลี ทั้งนี้

เพราะประเทศเหล่านี้ก็มีเรื่องราวของหงส์เข้าไปเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมบางส่วน เช่นเมืองหงสาวดี ซึ่งเป็นราชธานีของพม่าในครั้งก่อน ก็มีชื่ออันเกี่ยวข้องกับหงส์

๓. เรื่องราวของนกชนิดอื่น เช่น นกการเวก นกยูง และนกจากพราว ล้วนมีเรื่องราวน่าสนใจได้รับการกล่าวถึงในวรรณคดีสันสกฤตและบาลีเสมอ สมควรได้มีการวิจัยเพื่อจะได้ทราบถึงแนวคิดของชาวอินเดียที่มีต่อนกเหล่านี้ ซึ่งจะเป็นการช่วยให้เข้าใจถึงคติที่มาของ เรื่องราวของนกเหล่านี้ในวรรณคดีไทยได้ชัดเจนยิ่งขึ้น